

Borgarting lagmannsrett

Årsmelding 2002

Innhold:

1. INNLEDNING.....	3
2. BORGARTINGS HISTORIE OG FORHISTORIE.....	4
2.1. Borgartingslagmenn gjennom tidene.	4
2.2. Moderne historie.	5
3. BORGARTINGS STEDLIGE VIRKEOMRÅDE SOM OGSÅ KALLES DOMSTOLENS LAGDØMME.....	5
3.1. Vårt lagdømme omfatter Østlandsfylkene Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus med unntak av Romerikskommunene som er tillagt Eidsivating lagmannsrett.....	5
3.2 Lagmannsrettens besøksadresse er :.....	5
3.3 Slik ser Borgarting lagmannsretts hjemmeside ut:	6
3.4 Oslo tinghus	7
3.5 Førsteintansdomstolene i Borgarting lagdømme	8
3.6 Andre rettssteder.....	8
4. DEN SAKLIGE VIRKEKRETS.....	9
5. ORGANISASJON, ADMINISTRASJON.....	10
7. STRAFFESAKSBEHANDLINGEN I LAGMANNSRETTE.....	20
9. BEHANDLINGEN AV SIVILE SAKER	29
10. ETTERUTDANNING, INTERNT OG EKSTERNT.....	29

11. ARBEIDSMILJØ	31
12. ØKONOMI.....	32
13. IT, INTRANETT OG INTERNETT	32
14. FREMTIDSUTSIKTER - SAMLING AV FLERE TRÅDER.....	34

1. Innledning

Borgarting lagmannsrett legger med dette frem sin første årsmelding. Hensikten er å gi en presentasjon av Norges største ankedomstol.

Noen vil sikkert si at dette er på tide for en domstol som kan trekke sine aner tilbake til vikingtiden, men som har oppstått på ny og i ny identitet så sent som i 1995. Da ble Hedmark og Oppland fylker samt nord Akershus med bl.a. Eidsvoll, gjort til eget lagdømme som overtok "vårt" navn "Eidsivating", mens "vår" lagmannsrett ble omdøpt til Borgarting, også et navn med solide historiske røtter.

Det er vårt håp at årsmeldingen når den nå først kommer, vil inneholde noe av interesse for de som er interessert i domstolene og vårt rettsvesen.

Vi vil rette en stor takk til Hans Petter Lundgaard, som har hatt prosjektansvaret, og til Kristin Nybråten og Rønnaug Hoff, som har bidratt med IKT-kompetanse på alle nivåer.

Nils Erik Lie
førstelagmann

Odd Bergheim
administrasjonssjef

2. Borgartings historie og forhistorie

2.1. Borgartingslagmenn gjennom tidene.

Simon Kåreson fra Tomb og Øystein Roarsson

Borgartinget, som er det yngste av de fire store lagtingene i middelalderen, er nevnt første gang, men da som fylkesting, i 1047, da Harald Hardråde ble hyllet til konge på tingstedet. Dette ga oss som kjent grunn til en forsiktig markering av et 950-årsjubileum i 1997. Som lagting er Borgartinget antagelig etablert i tiden mellom 1115 og 1164.

De folkevalgte lagmenn er kjent fra lang tid tilbake, i ethvert fall fra Eirik Blodøks' tid tidlig på 900-tallet. Først under Sverre Sigurdsson (konge 1184-1202) ble lagmennene kongelige embetsmenn. De eldste lagmenn vi kjenner til, er Frostatingslagmannen Gunnar Grjonbak, som ble utnevnt av Sverre allerede før erkebiskop Øystein Erlendsson døde i 1188, og vår mann, Borgartingslagmannen Simon Kåreson fra Tomb, som omtales første gang i 1200.

Tomb i Råde var en storgård allerede i middelalderen. Simon var av høvdingslekt og gift med en søster av intriganten biskop Nikolas, som Ibsen skildrer i "Kongsemnerne". Som svogeren sluttet Simon seg til baglerne. Han var en av de førende i sammensvergelsen mot Sverres birkebeinere i februar 1200, som endte med bondereisningen i Viken og det store slaget i Oslo senere samme år. I dette slaget seiret Sverre, som generøst lot Simon beholde lagmannsambetet da han sluttet fred med bøndene i Viken året etter.

Det er kjent at Simon i 1213 dømte i en sak mellom cistercienserklosteret på Hovedøya og bøndene i det nåværende Hobøl om eiendomsretten til en gård i Kråkstad. Han stod åpenbart fortsatt under innflytelse av svogeren biskop Nikolas. I ethvert fall gikk avgjørelsen bøndene imot.

Om Simons etterfølger Øystein Roarsson eller Roesson vet vi ikke mer enn at han deltok sammen med rikets øvrige 8 lagmenn på det store riksmøtet i Bergen i 1223, der Håkon Håkonssons rett til kronen ble stadfestet.

2.2. Moderne historie.

Ved domstolsreformen i 1797 forsvant de tradisjonsrike lagmannsembetene, og vi fikk stiftsoverrettene som ny anke-domstol. Lagmannsrettene ble gjeninnført som førsteinstansdomstol for alvorligere straffesaker i 1890 da straffeprosessloven av 1887 trådte i kraft, opprinnelig med 6 lagdømmer med samme betegnelse som de nåværende, men med noe avvikende inndeling. I 1890 ble Borgarting og Agder slått sammen til "Borgarting og Agders lagdømme". Denne betegnelsen ble beholdt til 1934, da vi fikk "Oslo, Borgarting og Agder lagdømme" frem til 1. januar 1936. Da trådte sivilprosessreformen av 1915 i kraft for lagmannsrettens vedkommende, og vi fikk en helt ny inndeling av lagmannsrettene. Borgartingnavnet ble gravlagt, men ble vekket til live igjen da tidligere Eidsivating lagmannsrett ble delt 1. september 1995. Den utfisjonerte delen av lagdømmet fikk med seg det gamle rettsstedet på Eidsvoll og derfor også domstolens navn.

3. Borgartings stedlige virkeområde som også kalles domstolens lagdømme

3.1. Vårt lagdømme omfatter Østlandsfylkene Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus med unntak av Romerikskommunene som er tillagt Eidsivating lagmannsrett.

Borgartings lagdømme er delt i tre lagsogn, Oslo lagsogn omfatter Oslo og Akershus (med unntak av Eidsvoll, Nes og Nedre Romerike som ligger under Eidsivating lagmannsrett), Østfold lagsogn og Buskerud lagsogn. Oslo lagsogn omfatter også Bouvetøya, Peter den førstes øy og Dronning Maud land. Det er derfor landets største, ikke bare i folkemengde og antall saker. Antall saker fra utpostene i sør kan imidlertid telles svært raskt!

3.2 Lagmannsrettens besøksadresse er :

Oslo tinghus
C J Hambros plass 4
Oslo
Postadresse: Postboks 8017 Dep, 0030 Oslo
Ekspedisjon i 9. etasje.
Sentralbord: 22 03 52 00
Økonomiavdeling: 22 03 57 16

E-post:

Administrasjonen: borgadm@domstol.no

Avdeling 1: borgavd01@domstol.no

Avdeling 2: borgavd02@domstol.no

Avdeling 3: borgavd03@domstol.no

Kjæremålsavdelingen: borgkjmaal@domstol.no

Har du glemt adressen er den enkel å finne via internett på www.domstol.no hvor domstolene etter hvert har funnet sin egen plass med egne hjemmesider.

3.3 Slik ser Borgarting lagmannsretts hjemmeside ut:

<http://www.domstol.no/borgarting>:

The screenshot shows the homepage of the Borgarting lagmannsrett. At the top, there is a navigation bar with the logo of the Norwegian judicial system, the text 'DOMSTOL.NO', and 'PORTALEN FOR ALLE DOMSTOLENE I NORGE'. A search bar is present with a dropdown menu set to 'Domstolene i Norge' and a 'Søk' button. Below the navigation bar, the main content area is divided into a left sidebar and a main content area. The sidebar contains a 'Velkommen til' section followed by a list of links: 'Om domstolen', 'Orientering for aktører i rettssalen', 'Saksliste', 'Nyheter', 'Oslo tinghus', 'Kontakt oss', 'Aktuelle linker', and 'Pressetjenester'. The main content area features a large yellow banner with the text 'Borgarting lagmannsrett' and an image of three chairs. Below the banner, there is a section titled 'Nyheter' with several news items, each with a date of 20.01.2007. The news items include: 'Leietaker fikk medhold-ikke hevningsadgang (kortversjon)', '1 år og 9 mnd straff for salg av amfetaminholdig pulver (kortversjon)', 'Sivilprosess-saksomkostningstvist (kor ...)', 'Konkursbegjæring ikke tatt til følge (kortversjon)', 'Straff for drapstrusler nedsatt med 18 dager (kortversjon)', and 'Mann fikk 4 års fengsel for drapforsøk (kortversjon)'. At the bottom of the news section, there is a link for 'Flere nyheter'.

3.4 Oslo tinghus

I tinghuset på C.J. Hambros plass er alle domstoler i Oslo unntatt Høyesterett og byfogden samlet. Lagmannsretten disponerer hele niende etasje og tiende etasje og deler

åttende etasje med Oslo tingrett. Lagmannsrettens rettssaler, i alt 12, er i åttende og syvende etasje samt i annen etasje hvor de to største jurysalene ligger. Den tredje jurysalen befinner seg i tinghusets "anneks", i leide lokaler i Rosenkrantzgate 9 vis à vis Det nye teater.

Det er trangt i tinghuset nå. Det er derfor besluttet "på høyeste hold" at det skal bygges et nytt tinghus for lagmannsretten. Etter atskillig diskusjon om plasseringen er det nå endelig besluttet at "Borgartings Hus" skal være på hjørnet av Keysers gate og Munchs gate, bare et steinkast fra vårt nåværende tilholdssted. Vi får 5 store rettssaler og sikkerhetssal i Munchs gate 4. Der ligger det ærverdige gamle hus som i sin tid har vært en handelsskole, men som nå i mange år har vært disponert av TELENOR . Fasaden her vil bli urørt, men innvendig blir det et nytt bygg. Hovedinngangen, flere rettssaler og kontorer får vi i et nybygg i 11 etasjer i Keysersgate 13. Innflytting er beregnet til våren 2005. Byggherre og utleier er Statsbyggs heleide datterselskap Entra eiendom AS.

Foreløpig modell av det nye bygget.

Adm.dir. i Entra eiendom AS Erik Løfsnes, justisminister Odd Einar Dørum og førstelagmann Nils Erik Lie ved undertegnelsen av avtalen.

3.5 Førsteinstansdomstolene i Borgarting lagdømme

Oslo lagsogn består av: Oslo tingrett, Oslo skifterett- og byskriverembete, Oslo byfogdembete, Asker og Bærum tingrett, Indre Follo tingrett og Ytre Follo tingrett.

Østfold lagsogn består av: Moss tingrett, Fredrikstad tingrett, Sarpsborg tingrett, Halden tingrett og Heggen og Frøland tingrett.

Buskerud lagsogn består av: Drammen tingrett, Eiker, Modum og Sigdal tingrett, Kongsberg tingrett, Ringerike tingrett og Hallingdal tingrett.

Jordskifterettene består av: Nedre Buskerud Jordskifterett, Øvre Buskerud Jordskifterett, Østfold Jordskifterett og Oslo og Akershus jordskifterett. Når det gjelder den siste blir ankene fordelt slik at de som gjelder eiendom på Romerike går til Eidsivating lagmannsrett. De øvrige går hit til Borgarting.

Eidsivating jordskifteoverrett dekker Østfold, Akershus, Oslo, Buskerud, Hedmark og Oppland.

3.6 Andre rettssteder

Borgarting setter ikke rett bare i Oslo. Saker med lagrette settes i Sarpsborg og Drammen. Andre saker settes der det alle omstendigheter tatt i betraktning, er mest

hensiktsmessig. Faste rettssteder utenfor Oslo er Kongsberg og Drammen i Buskerud lagsogn, og Moss og Sarpsborg i Østfold lagsogn.

4. Den saklige virkekrets

I tillegg til at Borgarting lagmannsrett er satt til å overprøve avgjørelser truffet av tingrettene i distriktet, er Borgarting også ankeinstans i forhold til avgjørelser av jordskifterettene i den utstrekning slike avgjørelser kan bringes inn for lagmannsretten. Mange jordskifteanker er det imidlertid ikke. I 2002 har vi bare notert 8 slike anker.

I den utstrekning tingrettene i vårt distrikt avhjemler skjønn etter bestemmelsene om rettslige skjønn i skjønnsloven, er Borgarting lagmannsrett rette vedkommende for begjæring om overskjønn. Slike overskjønn er det blitt færre av de senere år. I 2002 ble det avgjort 14 overskjønn.

Borgarting overprøver også avgjørelser av Trygderetten, se tvml. § 3 nr. 3, selv om Trygderetten formelt er et forvaltningsorgan og ikke en domstol. I 2002 kom det inn 37 slike saker. Disse sakene representerer en ikke uvesentlig arbeidsbelastning. De kan være både tid- og arbeidskrevende.

Oslo tingrett er eneste tingrett for patent- og varemerkesaker, og dermed er Borgarting lagmannsrett alene ankeinstans for slike saker.

Hvor kommer ankene fra? Svaret er at det vet vi ikke sikkert. Vi vet at de aller fleste - 55-60 % -kommer fra Oslo tingrett som er den overlegent største tingrett i landet. I følge byrettens årsmelding kom det i 2001 inn til Oslo byrett (ikke medregnet skifterett og namsrett) 2229 sivile saker og 2340 saker ble avgjort. Navnet tingrett ble innført fra og med 1. januar 2002.

Heldigvis er det bare de færreste sakene som bringes videre. I 2002 ferdigbehandlet denne domstol 670 sivile ankesaker, og 522 sivile kjæremål. Nær halvparten av ankesakene ender uten dom. Det kan være fordi anken trekkes eller fordi saken blir forlikt underveis.

Vi har imidlertid som nevnt ingen statistikk over hvor mange saker som kommer fra hver enkelt tingrett, og for den saks skyld heller ikke hvordan det går med dem.

Vi vet heller ikke hvor mange straffesaker som blir anket til Høyesterett. Tiltaltes anke i straffesakene går ikke via lagmannsretten, men via påtalemyndigheten direkte til Høyesteretts kjæremålsutvalg. Av de straffesaker som Høyesteretts kjæremålsutvalg bestemmer at Høyesterett bør se nærmere på, enten fordi anken har betydning utenfor den foreliggende sak, eller fordi det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett (jf strpl. § 342), har vi fått opplyst at Høyesterett i 2002 behandlet 27 straffesaker fra Borgarting i avdeling, altså med 5 dommere. 20 av disse ankene førte frem helt eller delvis. Det høres jo ikke så bra ut, men langt de fleste ankesaker blir altså avvist allerede ved den foreløpige prøving i Høyesteretts kjæremålsutvalg.

Når det gjelder de sivile sakene vet vi litt mer. Ved en opptelling av sakene, ser vi at Borgarting har oversendt i alt 187 sivile ankesaker til Høyesterett. De aller fleste gjelder anker over avgjørelsens innhold, men noen gjelder også kjæremål over andre sider ved saken, f. eks. lagmannsrettens omkostningsavgjørelse. I en god del saker er det tale om både anke og motanke. Det innebærer at det herfra i 2002 er oversendt i alt 222 saksnummer i sivile ankesaker til Høyesterett. I tillegg kommer anke over to overskjønn.

Det var imidlertid ikke så mange av sakene som kom frem til behandling i Høyesterett. De aller fleste kommer ikke lenger enn til Høyesteretts kjæremålsutvalg som har en meget vid adgang til å nekte en anke fremmet, jf tvml. § 373 tredje ledd. Faktisk var det ikke mer enn 28 sivile ankesaker fra Borgarting som Høyesterett behandlet i avdeling. I 14 av disse ble den ankende part gitt medhold helt eller delvis mens 14 ikke førte frem, verken helt eller delvis.

5. Organisasjon, administrasjon

Domstolen er ledet av en førstelagmann. Administrasjonssjefen har ansvaret for fellesavdelingen og de administrative funksjoner. **Førstelagmannen, Nils Erik Lie**, er lagmannsrettens øverste ledelse. Førstelagmannen sammen med de øvrige lagmenn og administrasjonssjefen, utgjør Borgarting lagmannsretts ledergruppe.

De tre dømmende avdelinger har hver to lagmenn. Kjæremålsavdelingen er ledet av én lagmann. Dommere til kjæremålsavdelingen blir rekruttert inn i turnusordning fra de dømmende avdelinger slik at fire til enhver tid tar seg av de sivile kjæremål og fire tar

seg av straffekjæremål. De fire som arbeider med straffekjæremål utgjør også "silingsteamet" for påankede straffesaker. Se nærmere om silingen nedenfor.

Hver avdeling ledes av en lagmann med avdelingslederansvar. Første avdeling ledes av lagmann Jan Martin Flod, annen avdeling av lagmann Anne Lise Rønneberg og tredje avdeling av lagmann Berit Fosheim. Hver avdeling har ca. 17 dommere, inklusive lagmennene, men alle er ansatt ved domstolen og ikke ved den enkelte avdeling. Dette markeres bl.a. ved at dommerne roterer fra avdeling til avdeling. En halvpart av dommerne i hver avdeling flytter til ny avdeling hvert annet år. Kjæremålsavdelingen ledes av lagmann Wilhelm Omsted.

Administrasjonssjefen, Odd Bergheim, har hovedansvaret for lagmannsrettens personaladministrasjon og skal tilrettelegge en felles og samordnet personaladministrasjon ved embetet. Han er også ansvarlig for økonomiledelse og økonomiadministrasjon samt for organisasjonsspørsmål og ressursforvaltning i sin alminnelighet.

Borgarting lagmannsrett hadde pr 1. januar 2003 i alt 53,25 faste dommerembeter; én førstelagmann, 7 lagmenn og 46 lagdommere, hvorav én i 25% stilling. Én dommer er konstituert på grunn av permisjoner av ulike årsaker. 2 dommere har sluttet i løpet av 2002, lagdommer Lars Jonas Nygard har gått av for aldersgrensen, men er fortsatt med oss som ekstraordinær dommer. Sverre Mitsem er nylig blitt utnevnt til dommer i Høyesterett.

Lagdommer Erik Møse har permisjon for å gjøre tjeneste ved FN domstolen i Rwanda (United Nations International Criminal Tribunal for Rwanda). Lagdommer Rakel Surlien, som etter å ha gjort tjeneste ulike andre steder, påny er utnevnt som dommer ved dette embetet, er ennå ikke tiltrådt fordi hun gjør tjeneste i Bosnia, hvor hun leder arbeidet med å bygge opp en ny og mer moderne domstolsadministrasjon. Vi er glade for at våre dommere kan bidra til at rettferdighet skjer fyllest i land hvor dette ikke alltid har vært tilfellet .

De to nyansatte dommere, Nils Ihlen Ramm og Knut Størk Glad tiltrådte i begynnelsen av 2003.

Ved domstolen er dessuten engasjert et antall ekstraordinære lagdommere (pensjonister). Disse har ikke forberedelse i saker, men deltar i retten ved hovedforhandlinger. Lagmannsretten har også etter behov innkalt dommere fra

tingrettene i embetskretsen, men også i noen utstrekning dommere fra andre tingretter i nabolaget. Overdreven bruk av ekstraordinære og tilkalte dommere har vært kritisert, og ved en lovendring i 2002 ble adgangen til å bruke slike ekstra dommerressurser redusert. Nå kan det som hovedregel ikke lenger brukes mer enn én tilkalt eller ekstraordinær dommer ved hovedforhandling i den enkelte sak. Tidligere var det tillatt med to "ikke faste" dommere. Lovendringen har gjort behovet for ekstraordinære og tilkalte dommere mindre, men behovet for faste lagdommere større.

I 2002 ble det satt i gang en ordning med dommerutveksling med de andre lagmannsrettene. Vi har hatt besøk fra samtlige, og våre dommere har vært både vestpå, nordpå og sørpå og deltatt i saker der.

De tilsatte og konstituerte dommere i 2002 var:

Eirik Akerlie

f. 1958, cand. jur. 1984. Ansatt i Justisdepartementet 1985 - 1997. Lagdommer fra 1997.

Hans Kristian Bjerke

f. 1944, cand. jur. 1970, univ.lærer 1973-89, herredsrettsdommer Asker og Bærum 1989-93, lagdommer 1993.

Regine Ramm Bjerke

f. 1949, cand. jur. 1974 Møterett Høyesterett 1994. Lagdommer 2000. Kom fra advokatfirmaet Hjort DA, der hun hadde arbeidet fra 1978, fra 1982 som partner.

Peter L. Bernhardt

f. 1945, cand. jur 1974, advokat 1978-2000 (møterett Høyesterett 1984). Kom til lagmannsretten fra advokatfirmaet Gundersen & Co., tiltrådt lagmannsretten 2000.

Jørgen Brunsvig

f. 1957, cand. jur. våren 1985. Utnevnt til lagdommer 1997. Kom fra advokatfirmaet Haavind & Haga DA.

Steingrim Bull

f.1948, cand. jur. 1973. Kom 1993 til denne domstol fra Hålogaland lagmannsrett. Permittert i to år fra januar 2003. Konstituert som lovrådgiver i Justisdepartementet.

Anders Bøhn

f. 1948, cand. jur 1974, tidligere bl. a. privatpraktiserende advokat, kom til Borgarting 1988 fra stilling i fem år som juridisk sekretær (utreder) for Høyesteretts kjæremålsutvalg.

Svein Dahl

f.1939, cand.jur.1965, lagdommer Borgarting 1999. Tidligere bl.a. advokat , samt juridisk direktør i Esso Norge AS 1976-1999.

Ola Dahl

f. 1959, cand. jur. 1986. Kom til Borgarting 1999 fra Sivilombudsmannen.

Ragnhild Dæhlin

f. 1944, cand. jur. 1970, advokat 1973-92, møterett Høyesterett 1985. Kom til Borgarting lagmannsrett 1992 fra juridisk avdeling i Kreditkassen.

Jan Hein Eriksen

f. 1934. cand. jur. 1961, Tidligere høyesterettsadvokat og sorenskriver i Ringerike. Kom til Borgarting 1991 fra stillingen som sorenskriver.

Jan Martin Flod

f. 1947 cand. jur. 1974. Lagdommer i Borgarting 1990. Lagmann fra 1995, avd. leder 1997. Tidligere dommer i Oslo byrett.

Berit Fosheim

f. 1946, cand. jur. 1970. Kom til lagmannsretten som lagmann 1997 fra Justisdepartementet.

Anne Ellen Fossum

f. 1957, cand. jur. Kom til Borgarting 1999 fra stilling hos Regjeringsadvokaten.

Vincent Galtung

f. 1955, cand. jur. 1984. Kom til Borgarting 1994 fra dommerstilling i Moss byrett. Fast utnevnt høsten 1995.

Kjersti Graver

f. 1945, cand. jur. 1970. Forbrukerombud 1987 – 1995. Kom til lagmannsretten 1995.

Vibecke Groth

f. 1947, cand. jur. 1979. Kom til Borgarting 1997 fra advokatfirmaet Arntzen, Underland & Co hvor hun var partner.

Gunvald Gussgard

f. 1933, cand. jur. 1960. Kom til lagmannsretten 1989 fra Bærum kommune. Også fast dommer i Arbeidsretten fra 1983.

Hilde Wiesener Haga

f. 1937, cand. jur 1963. Kom til lagmannsretten 1990 fra dommerstilling i Oslo byrett.

Agnes Nygaard Haug

født 1933, cand. jur.1957. I Justisdepartementet 1959-1977, sist som underdirektør. Lagdommer i Eidsivating 1977-1986, lagmann s. s. 1986-89, førstelagmann 1989-96. Fra 1996 lagdommer i deltidsstilling. Kommandør av St. Olavs Orden.

Mary-Ann Hedlund

f. 1949, cand. jur. 1979. Kom til lagmannsretten 1990. Tidligere advokat.

Øystein Hermansen

f. 1954, cand. jur. 1978. Kom til lagmannsretten 1991 fra Sivilombudsmannen.

Iver Huitfeldt

f. 1943, cand. jur. 1969. Statsadvokat og førstestatsadvokat i Oslo og ØKOKRIM 1982-1991. Regjeringsadvokaten 1992-1993. Borgarting fra 1993. Bosnia 1999-2001, først i OSSE og deretter i FN som Head of the Judicial System Assessment Programme.

Eystein F. Husebye

f. 1936, cand. jur. våren 1962. Konstituert lagdommer i Hålogaland lagmannsrett 1993. Lagdommer i Eidsivating lagmannsrett 1995 - 1997 og Borgarting lagmannsrett etter det.

Brit Seim Jahre

f. 1946, cand. jur. fra 1972. Utnevnt til dommer i 1989 - først ved Nedre Romerrike herredsrett, deretter i Oslo byrett som avdelingsleder/dommer og ved Oslo byskriverembete som førstebyskriver. Begynte i Borgarting 2000.

Egil F. Jensen

f. 1944, cand. jur. 1971. Kom til lagmannsretten 1989 fra Sivilombudsmannen.

Lars Jorkjend

f. 1950, cand. jur 1975. Kom til Borgarting fra Justisdepartementet 1995.

Einar Kaspersen:

f. 1948, cand. jur 1976. Dommer i Oslo byrett 1989 – 1997. Kom til Borgarting 1997.

Sveinung Koslung

f. 1949, cand. jur. 1976, kom til Borgarting 1994, tidligere bl.a. advokat hos Regjeringsadvokaten og komitésekretær for Stortingets justiskomité.

Sissel Rydman Langseth

f. 1943, cand. jur. 1968. Dommer i Oslo byrett 1988, konstituert lagdommer 1992, utnevnt 1993.

Nils Erik Lie

f. 1942, cand. jur. 1968. Dommer Fredrikstad byrett 1981-87. Kom til lagmannsretten 1987, lagmann fra 1990, førstelagmann fra 1996.

Sidsel B. Lindseth

f. 1950, cand. jur. 1976. Kom til Borgarting lagmannsrett 1999 etter å ha vært ansatt som advokat i Storebrand fra høsten 1995. Drev egen advokatpraksis i Sandvika i kontorfellesskap med annet advokatfirma fra 1982 og til 1995.

Petter A. Lossius

f. 1950, cand. jur. 1977, advokat 1981, dommer Sarpsborg byrett 1989, konstituert lagdommer 1990, utnevnt 1993.

Hans Petter Lundgaard

f. 1935, cand. jur. 1961. M. Comp. L. University of Chicago 1967. Kom til Borgarting 1986 fra stillingen som Forbrukerombud 1976 – 1986. Lagmann fra 1997.

Anne Magnus

f. 1949, cand. jur. 1976. Dommer i Oslo byrett 1992, avdelingsleder samme sted i 1995. Kom til Borgarting 2001.

Erik Melander

f. 1945, cand. jur. 1972. Kom til lagmannsretten fra Aker ASA 1990, lagmann fra 1999.

Ola Melheim

f. 1936, cand. jur. 1961, MCJ University of Texas 1968. Kom fra Justisdepartementet til lagmannsretten 1986, kst. lagmann fra 1994 og utnevnt fra 1995.

Dag A. Minsaas

f. 1948, cand. jur. 1976. Kom til Borgarting 1997 fra Oslo byrett.

Ellen Mo

f. 1951, cand. jur. 1976. Kom til Borgarting 2000 fra advokatfirmaet Hauge & Co. Statssekretær i Finansdepartementet 010400 -311201

Jørgen Fredrik Moen

f. 1935, cand. jur. 1961 Cambridge Universitet 1961/62. Advokat fra 1964. Høyesterettsadvokat 1975. Kom til Borgarting fra advokatfirmaet Haneborg, Moen, Holm og Lange i 1990.

Agnar A. Nilsen jr.

f. 1958, cand. jur. 1985. Kom fra Sivilombudsmannen til lagmannsretten 1993. Fast utnevnt 1995.

Lars-Jonas Nygard

f. 1932, cand. jur. Praksis fra stats- og kommunalforvaltningen, som advokat og direktør i Kommunenes sentralforbund. Lagdommer fra 1988, ekstraordinær lagdommer fra sommeren 2002.

Wilhelm Omsted

f. 1939, cand. jur. 1967. Høyesterettsadvokat 1976. Kom til lagmannsretten fra egen advokatpraksis i Elverum. Tiltrådt lagmannsretten 1988, lagmann fra 2001.

Hedda Remen

f. 1959, cand. jur. høsten 1985. Kom (fast) til Borgarting juni 2002 fra Justisdepartementets lovavdeling.

Anne Lise Rønneberg

f. 1947, cand. jur. 1973. Dommer Oslo byrett 1986, avd. leder samme sted fra 1991. Lagdommer juni 1995, lagmann/avdelingsleder 1997.

Thore Rønning

f. 1949, cand. jur. 1978. Dommer i Oslo byrett fra 1995. Kom til Borgarting 2000.

Trygve Schiøll

f. 1939, cand. jur. 1964. Kom til lagmannsretten i 1995 fra Statsministerens kontor.

Wenche Skjæggestad

f. 1943, cand. jur. 1978. Konstituert dommer ved Oslo byrett 1990. Utnevnt avdelingsleder/dommer samme sted 1991. Konstituert lagdommer ved Borgarting lagmannsrett 1997. Fast fra 1999.

Merete Smith

f. 1960, Cand. jur. 1987. LLM (Master of Laws) 1988 fra Georgetown University, USA. Ble konstituert ved Borgarting lagmannsrett høsten 2002. Kom fra Justisdepartementet.

Magne Spilde

f.1942, Cand.jur. 1968. Kom til Borgarting lagmannsrett i 1997 fra advokatfirmaet Schjødt AS.

Karin Stang

f. 1946, cand. jur. 1978, kom til Borgarting fra stilling som partner i advokatfirmaet Arntzen, Underland & Lyng, i 1994. Fra våren 1994 også megler hos Riksmeglingsmannen.

Erik Chr. Stoltz

f. 1939, cand. jur. 1967. Kom til Borgarting 1997 fra stillingen som adm. dir i det engelske selskapet Minet Ltd.

Dag Stousland

f. 1941, cand. jur. 1968. Møterett for Høyesterett 1979. Kom til lagmannsretten 1988 fra advokatfirmaet Nergaard, Mellbye, Schjoldager og Sejersted.

Karl Eilert Sundt-Ohlsen

f. 1935, cand. jur. 1961. Kom til Borgarting lagmannsrett 1990 fra stilling som advokat i International Business Machines AS, Kolbotn.

Av i alt 54 dommere er det 19 kvinner og 35 menn. Her går det imidlertid et tidsskille. Ser vi bort fra de dommere som er født 1942 og tidligere, de som med andre ord har rundet 60 år i 2002, viser statistikken at det er utnevnt nesten like mange kvinner som menn (17-19).

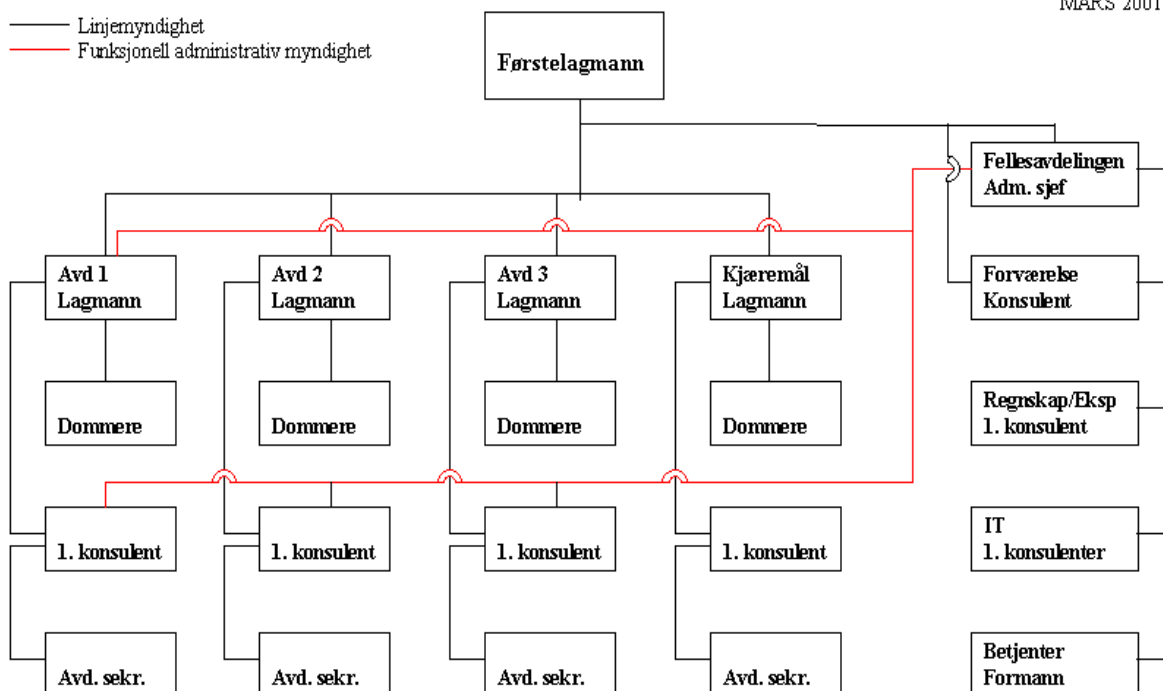

Den interne arbeidsordning

Som det fremgår av den nedenstående oppstillingen er Borgarting lagmannsrett inndelt i tre dømmende avdelinger, en kjæremålsavdeling og en fellesavdeling.

ORGANISASJONSDIAGRAM - BORGARTING LAGMANNSRETT

MARS 2001

Slik er de ansatte fordelt:

Dommere:

Førstelagmann:
Nils Erik Lie

AVD 1	AVD 2	AVD 3
Lagmenn:		
Jan Martin Flod Hans Petter Lundgaard	Anne Lise Rønneberg Erik Melander	Berit Fosheim Ola R. Melheim
Lagdommere:		
Agnes Nygaard Haug Anders Bøhn Gunvald Gussgard Egil F. Jensen Jan Hein Eriksen Karl E. Sundt-Olsen Sveinung Koslung Iver Huitfeldt Dag A. Minsaas Vibecke Groth Sidsel B. Lindseth Ola Dahl Regine Ramm Bjerke Thore Rønning	Mary-Ann Hedlund Sissel R. Langseth Hans Kr. Bjerke Øystein Hermansen Kjersti Graver Lars Jorkjend Magne Spilde Erik Chr. Stoltz Jørgen F. Brunsvig Eysteine F. Husebye Wenche Skjæggestad Eirik Akerlie Anne Ellen Fossum Ellen Mo	Dag Stousland Jørgen Fr. Moen Hilde Wiesener Haga Ragnhild Dæhlin Petter A. Lossius Steingrim Bull(permisjon) Trygve Schiøll Karin Stang Vincent Galtung Agnar A. Nilsen jr. Einar Kaspersen Svein Dahl Brit Seim Jahre Peter L. Bernhardt Anne Magnus
Ekstraordinære lagdommere:		
Lars-Johan Nygard(til 310503) Inger K. Moksness(til 310103) Johannes Smit(til 280203)	Kjell Gundelsby(til 310103) Jan Villum(til 300403) Guri Sunde(til 301103) Ole-Erik K.Øie(til 300903)	Gunnar Vefling(til 300903) Jens Bugge(til 310103) Hjalmar Austbø(til 140803)
KJÆREMÅLSAVDELINGEN		
Lagmann:		
Wilhelm Omsted		

Saksbehandlere:

Administrasjonssjef:
Odd L. Bergheim

Førstelagmannens og administrasjonssjefens forværelse:
Marianne Bakkeløkken

AVD 1	AVD 2	AVD 3
Avdelingskonsulent: Liv Risvold Ingunn Olsen Åse Roen Lill Saastad Else-May Kristiansen Stine Hansen Torunn Nore	Avdelingskonsulent: Liv Gunn Johannessen Britt Lyhell Johansen Elin Dalholt Monica Pedersen Anine Knutsen Monica Gran Anne Marit Eide Permisjon: Therese Lie (til 31.12.03)	Avdelingskonsulent: Kjellfrid Eidem Kirsti Hynne Siw Gravdal Grethe Pedersen Ingerid Helene Sandberg Hege Merete Nilsen Solveig Kristin Drange
KJÆREMÅLSAVD	FELLES AVDELINGEN	
Avdelingskonsulent: Marit Pedersen Brita Schäffer Dahl Torill Grøndahl Hildegunn Aalerud Britt Lise Hagen	REGNSKAP/EKSP: Avdelingskonsulent: Synnøve Braathen Marianne Ruud Anne Karin Klingenberg Grete Frankrig IT: Liv Damvall (10%, tom 31.12.03) Kristin Nybråten Rønnaug Hoff Permisjon: Nina H. Løvø (01.07.02- 30.06.03)	BETJENTER: Rolf Olsen Sigbjørn Eidsvoll EKSTRABETJENTER: Ole H. Andresen Ivar Jensen Asle Sagen Harald M. Kristiansen Johan P. Ruud Egil Pettersen Svein I. Høgstad Magne Fredriksberg

Borgarting er så heldige å ha et meget stabilt saksbehandlerkorps. Liv Risvold og Åse Roen, som begge har mottatt Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste, er gode eksempler på dette.

7. Straffesaksbehandlingen i lagmannsretten

Lagmannsretten ble ankedomstol i alle straffesaker da reglene om to-instansbehandling trådte i kraft 1 august 1995.

Hovedprinsippet er at saker som ble behandlet med lagrette etter den tidligere ordning da lagmannsretten var første instans for de mest alvorlige straffesaker - saker med en strafferamme på mer enn 6 års fengsel - fortsatt skal behandles med lagrette, dersom det ankes over tingrettens avgjørelse av skyldspørsmålet. I andre fullstendige ankesaker - altså saker hvor den underordnede retts bevisvurdering under skyldspørsmålet er angrepet - settes lagmannsretten som meddomsrett med 4 meddommere (strprl. § 332).

Alle anker i straffesaker må gjennom en "ankeprøving". Reglene om dette står i strprl. § 321. En anke vil slippes frem til behandling i lagmannsrett med mindre de tre lagdommerne som utgjør "ankeprøvingsteamet" til enhver tid, finner det klart at anken ikke vil føre frem. Anker fra domfelte i saker med strafferamme over 6 år skal imidlertid uansett slippe frem. I slike saker vil dermed ankeprøvingen begrense seg til å påse at det formelle er i orden. På den annen side gjelder at anke i saker som bare gjelder bot og/eller inndragning, krever særskilt samtykke for å slippe inn.

Som det fremgår av forretningsstatistikken gjengitt nedenfor under pkt. 9, kom det i 2002 inn 1081 nye saker til ankeprøving og 1104 ble avgjort. Av de sakene som ble avgjort ble 352 (32%) besluttet fremmet og 674 (61%) nektet fremmet.

Vi behandlet 84 saker med lagrette og 73 bevisanker med meddommere. 44 saker gjaldt straffutmålingen i saker med strafferamme på mer enn 6 år. De behandles også med meddommere. De fleste andre ankesakene som gjelder straffutmåling mv., behandles bare av fagdommerne. Det gjaldt 145 i løpet av 2002.

Kjæremålsavdelingen hadde et travelt år i 2002. Den behandlet 1450 straffekjæremål i tillegg til ankeprøvingssakene. Den jobbet imidlertid også fort. Ankeprøvingssakene

hadde en gjennomsnittlig behandlingstid på 18 dager. Straffekjæremålene ble behandlet enda raskere. Der var gjennomsnittlig behandlingstid bare én uke. De fleste kjæremål over varetektsfengsling blir imidlertid behandlet i løpet av et par dager. Det er kjæremål over andre spørsmål som trekker den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden opp.

Lekfolk som dommere i lagmannsretten

Dommere i rettsaker er som regel embetsmenn med juridisk utdanning. Men i mange saker skal, eller kan det også være lekfolk med på avgjørelsene. Meddommere og lagrettemedlemmer er lekfolk i denne sammenhengen. I norsk rettergang er lekfolk med på avgjørelsene i forholdsvis stor utstrekning. Det gjelder både i tvistemål og i straffesaker.

Lagmannsretten behandler bl.a. anker over straffedommer som tingrettene har avsagt. I de alvorligste sakene deltar 10 lagrettemedlemmer som avgjør skyldspørsmålet. Fire av lagrettemedlemmene er også med på avgjørelsen av spørsmålet om straff, andre reaksjoner og på spørsmålet om saksomkostninger. I andre straffesaker settes retten med tre fagdommere og fire meddommere som sammen avgjør både skyldspørsmålet og straffespørsmålet samt andre krav som er reist i straffesaken. Lekdommere skal også være med i noen ankesaker som ikke omfatter skyldspørsmålet. Også da settes retten med tre fagdommere og fire meddommere.

Meddommere og lagrettemedlemmer må følge nøye med i rettsforhandlingene, og de har alltid plikt til etter beste evne å dømme etter gjeldende lov og på grunnlag av bevisene i saken. Dette må de gi en høytidelig forsikring om i retten før de gjør tjeneste. Meddommere gir forsikring en gang for alle, lagrettemedlemmer for hver sak eller rekke av saker som de er med på.

Bevis i saken er bare det som er kommet fram i retten. Meddommere og medlemmer av lagretten kan stille spørsmål til bl.a. parter og vitner. Når de ønsker å stille spørsmål, bør de gjøre dette via rettens formann.

Etter gjeldende rettsregler er det på det rene at fagdommere, meddommere og lagrettemedlemmer ikke kan avhøres som vitner i en senere rettssak om innholdet eller forståelsen av en dom eller annen rettslig avgjørelse de har vært med på å treffe. Det er også sikker praksis for at meddommere og lagrettemedlemmer ikke skal gi seg inn på diskusjon i presse eller andre massemedia om den saken de deltar eller har deltatt i, heller ikke etter at dom er falt.

Hvem blir meddommer eller lagrettemedlem?

For lagmannsrettssaker skal det i hvert lagsokn være to alminnelige utvalg av lagrettemedlemmer og meddommere, ett av kvinner og ett av menn. I enkelte kommuner er det særskilte utvalg av meddommere med spesiell kyndighet i handel, regnskap, finansvesen, skatt og avgift, sjøvesen, saltvannsfiske som ikke er laksefiske, industri, håndverk og bygningsvesen.

Meddommere og lagrettemedlemmer til utvalgene blir valgt hvert fjerde år av kommunestyrene blant kvinner og menn som har stemmerett ved kommunale valg. I loven heter det at det bør bare velges folk "som på grunn av sin rettsindighet, dyktighet og selvstendighet anses for særlig skikket til vervet". Spesiell fagkyndighet kreves bare til de særlige utvalg. Folk i visse yrker og enkelte andre, bl.a. alle som har fylt 65 år, kan kreve seg fritatt for valg.

Til den enkelte rettssak blir meddommere og lagrettemedlemmer tatt ut ved loddtrekning fra de alminnelige utvalgene. Det skal trekkes ut like mange kvinner og menn. De som alt har gjort tjeneste etter siste valg, blir holdt utenfor ved loddtrekningen, så lenge det er mange nok andre igjen. Varamedlemmer blir trukket blant utvalgsmedlemmer som bor nær rettsstedet.

Meddommere av de særlige utvalg blir til den enkelte sak oppnevnt av rettens formann, mest mulig etter tur. Når det er nødvendig for å få meddommere som er uhildet eller fordi det trengs særlig kyndighet, kan meddommere oppnevnes utenfor utvalgene, og også utenfor rettskretsen.

Ingen kan være meddommer eller lagrettemedlem når han selv er part i saken eller direkte økonomisk interessert i utfallet, eller - i en straffesak - fornærmet ved den straffbare handling, når han er i slekt eller svogerskap i opp eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskenbarn, eller er eller har vært gift eller forlovet med, eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til eller verge for - noen som står i nært forhold til saken, når han styrer eller er medlem eller varamedlem av styret i et selskap eller lignende som står i slikt forhold til saken, eller når han har handlet i saken for en part eller for påtalemyndigheten eller for den fornærmede, eller er i nær slekt eller svogerskap med, eller gift/forlovet med noen som gjør eller har gjort det, eller når det finnes andre særegne omstendigheter som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet.

Meddommere og lagrettemedlemmer får skyss- og kostgodtgjørelse etter statens regulativ for reiser innenlands.

I tillegg skal de ha godtgjørelse etter fastsatte satser for hver dag eller del av dag som går med til møte på rettsstedet. Hvilke satser som gjelder kan en få vite ved rettens kontor, men ingen blir rik ved å være meddommere eller lagrettemedlem.

Om lagretten

Ved ankeforhandling i lagmannsretten i saker om forbrytelser som kan medføre fengsel i mer enn 6 år, består lagmannsretten av lagretten (juryen) og retten med tre fagdommere. Lagretten avgjør skyldspørsmålet.

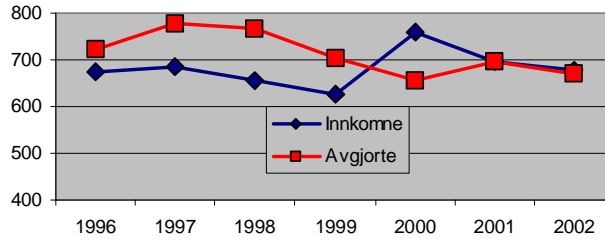
I lagretten skal det som regel sitte 10 lagrettemedlemmer, 5 kvinner og 5 menn. Men det blir alltid innkalt flere, både fordi noen kan få forfall eller vise seg å være inhabile i saken og fordi tiltalte og aktor skal kunne skyte ut noen. Er det deretter igjen flere enn 10 som kan gjøre tjeneste i saken, blir det avgjort ved loddtrekning hvem av disse som skal gå ut. De som blir fritatt i en sak, skal som regel møte opp til den neste, hvis det skal opp flere saker i rekkefølge. Det gjelder også innkalte varamedlemmer.

Listen over potensielle meddommere og lagrettemedlemmer i valgperioden frem til 2003 inneholder 520 fra Østfold, 522 fra Buskerud og 4424 fra Oslo lagsokn. Det er like mange kvinner som menn, i alt 5.466.

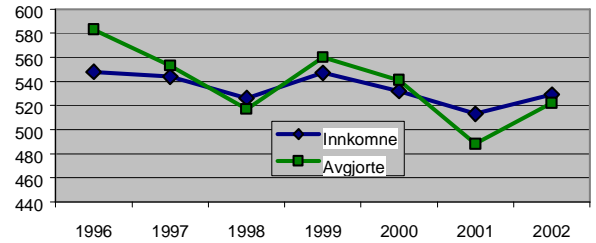

8. Sakene-Statistikk

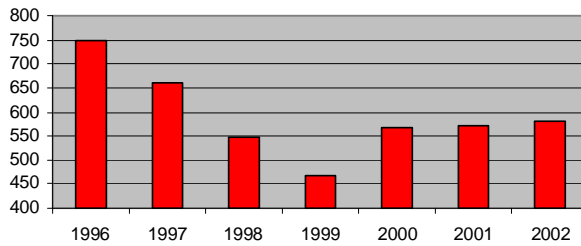
Innkømte og avgjorte sivile ankesaker pr år

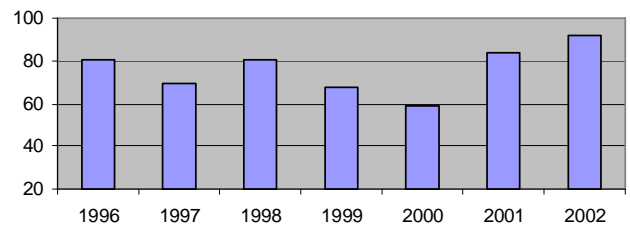
Innkømte og avgjorte sivile kjæremål pr år

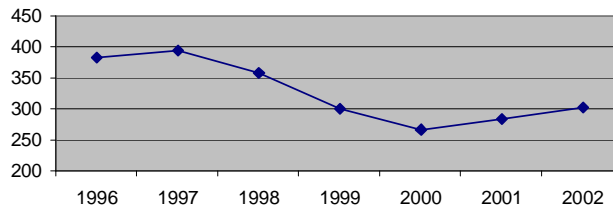
Beholdning sivile ankesaker pr år

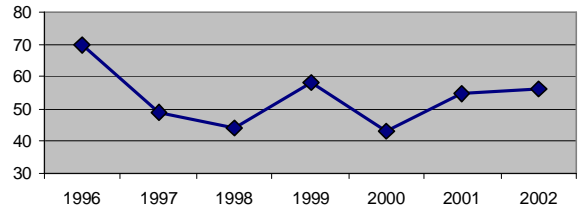
Beholdning sivile kjæremål pr år

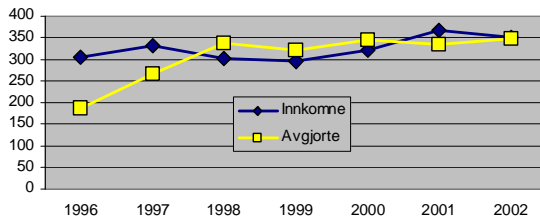
Gjennomsnittlig saksbehandlings tid sivile ankesaker pr år

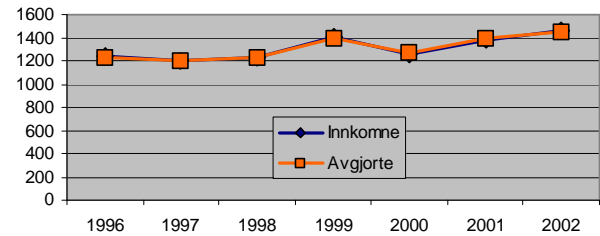
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid sivile kjæremål pr år

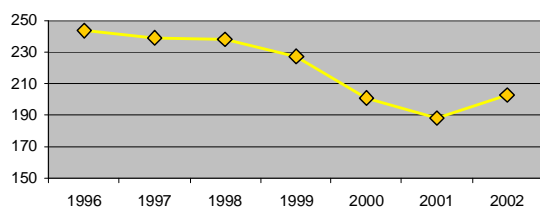
Innkømte og avgjorte straffesaker til hovedforhandling pr år

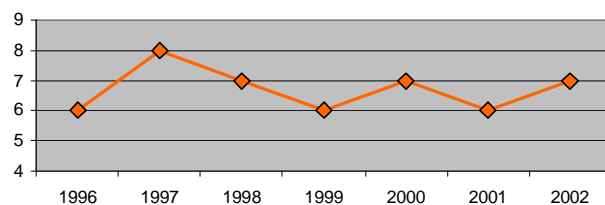
Innkømte og avgjorte straffekjæremål pr år

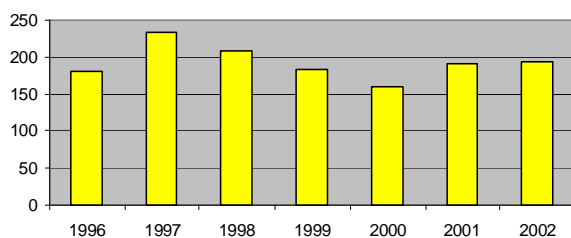
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid straffesaker til hovedforhandling pr år

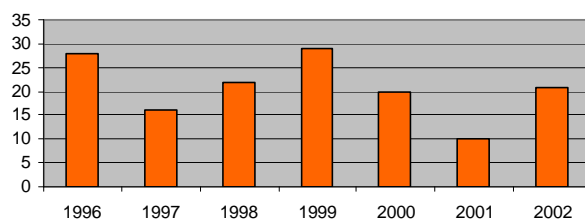
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid straffekjæremål pr år

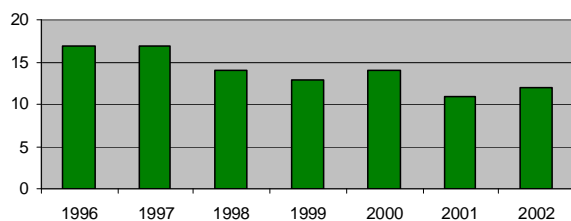
Beholdning straffesaker til hovedforhandling pr år

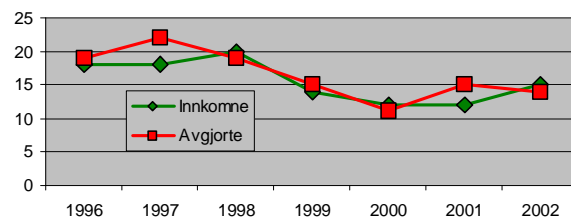
Beholdning straffekjæremål pr år

Beholdning overskjønn pr år

Innkome og avgjorte overskjønn pr år

INNKOMNE OG AVGJORTE SAKER ALLE PROSESSTYPER FRA 1996 TOM 2002

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Sivile							
ankesaker							
Innkomne	673	686	655	626	759	698	679
Avgjorte	724	778	767	705	657	695	670
Gj.saksbehand.tid	383	394	357	301	268	282	303
Sivile kjæremål							
Innkomne	548	544	526	547	532	513	529
Avgjorte	583	553	517	560	541	488	522
Gj.saksbehand.tid	70	49	44	58	43	55	56
Overskjønn							
Innkomne	18	18	20	14	12	12	15
Avgjorte	19	22	19	15	11	15	14
Straffesaker							
Innkomne	306	332	303	295	321	366	352
Avgjorte	188	267	337	321	343	336	349
Gj.saksbehand.tid	244	239	238	227	201	188	203
Straffekjæremål							
Innkomne	1244	1199	1226	1404	1260	1379	1461
Avgjorte	1228	1200	1232	1397	1269	1389	1450
Gj.saksbehand.tid	6	8	7	6	7	6	7

Det følgende viser Borgartings forretningsstatistikk slik vi sender den til Domstolsadministrasjonen i Trondheim:

Domstoladministrasjonen

7585 Trondheim

SAKSAVVIKLINGSRAPPORT

Embete.....: Borgarting lagmannsrett
 Periode.....: 01/01/2002 - 31/12/2002

	SIVILE SAKER		STRAFFESAKER				
	Ankesaker	Kj.mål	Anke- prøving	Saker til Lagrette	Saker til hovedforhandl. Medd.r. Andre	Kj.mål	
Uavsluttede saker ved periodens start:	573	85	71	53	74	64	10
+ Nye saker innkommet i perioden	679	529	1081	84	123	145	1461

= I alt.....	1252	614	1152	137	197	209	1471
- Saker avsluttet i perioden.....	670	522	1104	84	132	133	1450

= Uavsluttede saker ved periodens slutt:	582	92	48	53	65	76	21
Aldersfordeling uavsluttede saker							
3 - 6 måneder.....				15	23	29	
6 - 12 måneder.....	205			10	16	8	
Over 12 måneder.....	87			3	4	0	
Dato for eldste sak:	271099	080202	130802	170801	250601	050202	280502
Gjennomsnittlig saksbeh.tid (dager):	303	56	18	242	197	171	7
Antall rettstimer medgått til hovedf.:	21155			4263	3187	1432	

9. Behandlingen av sivile saker

Som det fremgår av statistikken, avvirket Borgarting 670 sivile ankesaker i 2002 og 35 førsteinstanssaker. Vi hadde håpet å avvikle flere, men tilgjengelige dommerressurser har vært lavere enn det antall dommerstillinger skulle tilsi. En vesentlig grunn til dette er at mange av våre dommere er har oppdrag av det offentlige utenfor domstolen. Det gjelder utredningsoppdrag og deltakelse i offentlige råd og nemnder hvor det enten skal være dommere med, eller hvor det anses som en vesentlig fordel at dommere deltar. Mye gjøres på kveldstid og i helger, men det er ikke mulig å legge alle møter til utenfor vanlig arbeidstid. Det antas at ca 1,5 dommerårsverk medgikk til slike verv i 2002.

Det kan heller ikke ses bort fra at mange sivile saker er tunge, vanskelige og omfangsrrike. Vi har heldigvis ikke hatt noen "Baldersak", men andre saker hvor hovedforhandlingen har vart fire uker eller mer har tynget Borgarting også i 2002. Det hører ikke hit å spekulere på årsakene til at mange saker blir lange. Et langsiktig mål er imidlertid å jobbe for at saksbehandlingen blir konsentrert og at bare det som bør sies blir sagt. Meget kan gjøres innenfor det nåværende system. Det kan imidlertid ikke være tvilsomt at den nye tvisteloven, når den kommer (i 2005?) på mange måter vil kunne gjøre dette arbeidet lettere. Borgarting har i 2002 avgitt en omfattende høringsuttalelse og vi har lånt ut vår medarbeider, lagdommer Steingrim Bull til Justisdepartementet, hvor han skal arbeide med proposisjon til den nye loven.

Endringene av gebyrreglene for sivile saker i 2002 hvoretter gebyret øker for hver dag som går utover den første i ankeforhandling, kan kanskje føre til et noe mindre press, og er i alle fall et håp om at advokatene vil ha vilje og evne til å konsentrere seg under ankeforhandlingene. Den som lever får se.....

10. Etterutdanning, internt og eksternt

Etterutdanningsrådet, hvor førstelagmann Nils Erik Lie er leder, arrangerer hvert år så mange kurs som budsjettet tillater for dommere fra alle instanser. Enkelte kurs er kun for lagmannsrettene. Våre dommere deltar aktivt både som deltakere og foredragsholdere/kursledere. Det oppfordres også til at dommere melder seg på kurs som Juristenes utdanningssenter avholder. Etterutdanningsrådet står for kursavgiften så langt midlene rekker

Det er imidlertid en evig konflikt mellom saksavvikling og det å ta seg tid til å delta i ekstern kursvirksomhet. Det er dessverre slik at de mest samvittighetsfulle dommerne ofte ikke finner å kunne avsette tid til å gå på de kurs de bør gå på for å holde seg oppdatert. Det må være en viktig oppgave både for Domstolsadministrasjonen og for denne domstols ledelse å påse at kurs ikke bare tilbys alle, men også at tilbudene blir benyttet. Det kan ikke være tvilsomt at etterutdannelse er viktig, ikke minst for dommerne.

De eksterne tilbud blir supplert av interne kurs og seminarer. Disse arrangeres av lagmannsrettens interne etterutdanningsutvalg. Dette består av lagmann Hans Petter Lundgaard og lagdommerne Karin Stang, Peter L. Bernhardt og Hedda Remen.

Etterhvert har det blitt mulig å avholde ett dagsseminar for samtlige dommere i januar. Tradisjonelt holdes det på Hotell Bristol. Videre avholdes det et to dagers seminar et annet sted. I 2002 ble dette seminaret avholdt på danskebåten kombinert med besøk i Østre landsret i København.

Cirka en mandag i måneden avholdes også faglig lunsjmøte. I 2002 ble det lagt opp følgende program for vår og høst: De foredragsholdere som er uten tittel er våre egne.

På Bristolseminaret 7. januar:

Advokat Fredrik Sejersted:
EU/EØS og norske domstoler.

Regine Ramm Bjerke og Peter L. Bernhardt:
Advokaten som dommer. Erfaringer fra en lærerik overgang.

Vårmøtene:

4. februar: Jan Martin Flod:
Lov og rett i Minnesota.

4. mars: Høyesterettsdommer Eilert Stang Lund:
Hvorfor skriver Høyesterett så langt?

15 april: Ola Melheim:
Menneskerettigheter i et nytt årtusen.

6.mai: Wilhelm Omsted:
Muntlige forhandlinger i kjæremål.

Høstmøtene:

Mandag 2. september: Ola Dahl og Liv Damvall:

Saksbehandlingssystemet "Lovisa".

26. og 27 september: Danmarkstur med besøk i Østre Landsret.

Kursprogram 26. september:

Straffeprosess 10:00 -12:00 Hans Kristian Bjerke og førstestatsadvokat Knut Kallerud.

13:00 - 16:30 Ytringsfrihetens utvikling. De siste dommer i Norge og EMD. Diskusjon.

Innledere: Kyrre Eggen og Frode Elgesem.

18:00 - 19:30 Saksforberedelse og medvirkning til forlik.

Innleder: Nils Erik Lie.

27. september: Besøk i Østre landsret.

6.oktober: Avd. dir. i UD Rolf Einar Fife:

Den internasjonale straffedomstolen.

4. november: Advokat Morten Goller:

ESA og utfisjonering av statlige virksomheter.

Studiepermisjoner

Studiepermisjonsutvalget er opprettet etter avtale mellom Dommerforeningen og Justisdepartementet. Leder av Studiepermisjonsutvalget er lagmann Hans Petter Lundgaard. Som et minimum skal det bevilges 1.5 mill. kroner hvert år til studiepermisjoner for dommerne. De fleste år siden ordningen ble opprettet, har det imidlertid vært gitt tilleggsbevilgninger. Det er etter retningslinjene adgang til å gi studiepermisjon opp til ett halvt år og de fleste søker om dette. I tillegg kan det gis reisestipend. I 2002 fikk Hilde Wiesener Haga studiepermisjon. Ola Melheim som fikk innvilget permisjon over 2001 budsjett, tok delvis ut permisjonen i 2002.

11. Arbeidsmiljø

Lagmannsretten har et arbeidsmiljøutvalg (AMU)som består av:

Fra ledelsen: Nils Erik Lie, Berit Fosheim, (leder), Odd L. Bergheim. Fra dommerforeningen: Ola Dahl.

Fra 2fo: Synnøve Braathen. Fra NTL: Ingunn Olsen. Verneombud er Synnøve Braathen. De relativt beskjedne midler som AMU har til disposisjon blir brukt til å støtte glade arrangementer for de ansatte. Faste poster er Ullevålseter, skirenn med middag og dans, sommerfesten (i 2002 på Lille Herbern) og julebordet (i 2002 på Linne Hotel). For øvrig har man bl.a. fått til besøk av ergonom som har sett på arbeidsplasser og arbeidsrutiner for den enkelte. Det er også inngått avtale med bedriftshelsetjenesten om diverse ytelser.

Dommerforeningen har etablert en egen lokalavdeling ved Borgarting lagmannsrett. Denne har til oppgave å ivareta Dommerforeningens medlemmers interesser innen rammer fastlagt av Dommerforeningens styre. Lokalavdelingen ledes av et styre på tre medlemmer.

12. Økonomi

I 2002 ble det brukt vel 49 millioner kroner til lønn for medarbeiderne og ca. 3.5 millioner kroner til drift for øvrig. Det viser med all tydelighet av domstolsvirksomhet er en personalintensiv virksomhet. Driften av Oslo tinghus og eventuell husleie til Staten som eier er imidlertid ikke med i tallene. Dette går på en annen budsjettpost i det store regnskapet, men vi betaler for leie av lokaler når saker holdes utenbys.

13. IT, Intranett og Internett

For de fleste dommere er det nå blitt en del av hverdagen å ha adgang til e-post både eksternt og internt, selv om ikke mange utnytter de muligheter som ligger i det og i den tilknyttede kalenderfunksjonen og i muligheten for å lagre alle de man vil ha kontakt med på "kontaktsiden".

Samtlige medarbeidere har nå dessuten tilgang til Lovdata og Internett, og fra 1. januar 2003 ble den nye tid introdusert også internt ved at vi har fått vårt eget Intranett hvor nyheter, rundskriv, administrasjonsnytt både internt og eksternt, legges ut etter hvert som det kommer.

Arbeidet med dette ledes fra vår IT avdeling hvor Kristin Nybråten og Rønnaug Hoff gjør en kjempejobb ved siden av at de også hjelper til med alt mulig annet som skal til

for at våre saksbehandlingssystemer, vårt tekniske utstyr og ikke minst våre hoder får alt det nye til å virke som det skal.

Den store revolusjonen kommer først i 2003. Da skal vårt gamle utdaterte saksbehandlingssystem byttes ut med et nytt og moderne som har fått det poetiske navnet Lovisa. Våre medarbeidere i prosjektet er Ola Dahl fra dommersiden og Liv Damvall fra saksbehandlersiden. Vi tror at de gjør et kjempearbeid, og resultatet imøteses med spenning av mange og med gru av noen. Meningen er at Lovisa skal innføres ved denne domstol høsten 2003.

Fakta om LOVISA

- LOVISA er betegnelsen på et nytt saksbehandlingssystem for alle domstolenes oppgaver. Prosjektet ledes av Morten S. Hagedal.
- LOVISA skal være et arbeidsverktøy for alle ansatte, både dommere og funksjonærer
- Domstolene er bredt representert i prosjektorganisasjonen.
- LOVISA utvikles av Computas som også har laget løsningen for Høyesterett.

LOVISA er altså betegnelsen på et nytt saksbehandlingssystem for domstolene. Dette er vi blitt fortalt om LOVISA: LOVISA skal være et verktøy som støtter behandling og oppfølging av alle typer rettssaker og forvaltningssaker, med unntak av tinglysing. Vigsel/partnerskap vil også bli en del av LOVISA.

LOVISA skal bidra til at dokumentproduksjon blir enklere ved at tekstbehandleren (MS Word) er tett integrert med saksbehandlingssystemet. Alle dokumenter lagres direkte på saken, og man slipper å forholde seg til navn og lagringssted. Det vil også være muligheter for å lagre annen informasjon knyttet direkte til saken, f.eks. informasjon fra ulike elektroniske rettskilder.

Hva er fordelene med LOVISA?

Sammenligner vi LOVISA med det nåværende SAKS er de viktigste fordelene disse:

- Enhetlig saksgang med innebygd kvalitetssikring.
- Enklere oversikt over porteføljen av saker og status i den enkelte sak. Det vil på systemet være mulig å gå inn og se hvilke arbeidsoppgaver som er utført, frister som forfaller osv.

- Enklere dokumentproduksjon. Det vil på hver enkelt sak være maler som gjelder for den sakstype du jobber med. Disse og alle andre dokumenter vil bli produsert i Word.
- Enkelt å finne igjen saker og dokumenter. Søkemulighetene vil bli bedre og raskere enn i dag.
- Bedre rapporter og statistikker, fordi det finnes mer informasjon tilgjengelig om den enkelte sak.
- Besparelser på registrering av informasjon i straffesaker fordi man får viktige saksopplysninger, siktelser og tiltalebeslutninger elektronisk fra politiet.
- Besparelse på registrering av saker i 2. instans fordi saksopplysningene overføres fra 1. instans.
- Integrasjon mot elektroniske rettskildesystemer som muliggjør gjenbruk av informasjon

Hvorfor tar det så lang tid?

LOVISA-prosjektet er stort og det har tatt tid. Det er ikke alltid like enkelt å forstå hvorfor forarbeidet har tatt så lang tid. Dette er de viktigste grunnene:

- Domstolenes arbeidsområde er komplekst og omfattende.
- Det er omfattende arbeid knyttet til å forhåndsdefinere saksflyt med oppgaver og aktiviteter for hver sakstype og kvalitetssikre disse.
- Det er mange sakstyper som skal inkluderes i systemet.
- LOVISA skal brukes av mange personer, og på mange brukersteder. Det er mange behov og innspill som må ivaretas i prosessen.
- Det må stilles store krav til nøyaktighet og kvalitet. Dette fører igjen til at det er behov for omfattende testing og utprøving.
- Alle domstolene må ha ny teknisk infrastruktur på plass før de kan ta i bruk Lovisa.

14. Fremtidsutsikter - samling av flere tråder

Det har i 2002 skjedd viktige endringer i landskapet rundt oss:

Den ærverdige domstolsavdelingen i Justisdepartement ble nedlagt i 2002 og beskjeden om dette formelt sett kom ved følgende kortfattede brev fra Justisdepartementet:

Domstolsavdelingen nedlegges den 31. oktober.

"Som domstolene er kjent med vil det administrative ansvaret for landets domstoler overføres fra Justisdepartementet til Domstolsadministrasjonen i Trondheim. Vi takker for godt samarbeid."

- og det gjør vi også. Samarbeidet med den nye Domstolsadministrasjonen er godt i gang.

Bestemmelsene om Domstolsadministrasjonen er tatt inn som kapittel 1 A i domstolloven (§§ 33-33c). Det ledes av et styre på 7 medlemmer. Lagdommer Kjersti Graver er "vårt" medlem i styret.

Nytt av året er også reglene i Domstolloven kap. 12 : "Om klage og disiplinærordning for dommere" (§§ 235 240).

Lagmann Anne Lise Rønneberg er leder av tilsynsrådet som i den forbindelse er opprettet. Det hører ikke hit å gå inn på de regler som er gitt i den forbindelse. Håpet er imidlertid at de ikke vil få meget å gjøre i anledning av dommerne ved denne domstol!

Nytt av året er også et innstillingsråd for dommere som skal rådggi Kongen i forbindelse med dommerutnevnelser. Lagmann Erik Melander er vår representant i innstillingsrådet.

Våre sentrale arbeidsoppgaver er imidlertid fortsatt de samme: Borgarting lagmannsrett skal, så langt vi evner, sørge for at det rettssøkende publikum gis en sjanse til. Avgjørelser truffet av de domstoler som sogner til vår embetskrets kan overprøves. I moderne språkbruk kan det sies at det skjer en kvalitetssikring ved at sakene, etter at dom eller kjennelse er truffet i underretten, kan kreves prøvd en gang til. Denne kvalitetssikringen er vår viktigste oppgave. Også lagmannsrettens avgjørelser er undergitt tilsvarende kvalitetssikring gjennom muligheten for å klage til Høyesterett.

Vi gjør vårt beste - i samarbeid med distriktets advokater og påtalemyndigheten - for at slik overprøving kan skje så raskt og effektivt som mulig, uten at det går ut over rettssikkerheten. Ressursene er imidlertid begrensede, men vi - dommere og funksjonærer ved Borgarting lagmannsrett - gjør vårt beste for å leve opp til de forventninger som det er rimelig å stille til oss innenfor de rammer som er gitt.